

FSU: Om standarder for overvågning, dataindsamling og databearbejdning for Blåvand, Gedser, Skagen og evt. andre danske fuglestationer

Oplæg fra Bo Kayser 2023-12-06.

Gennem de senere år har jeg indsamlet en del resultater og information om emnet. Det fremgår bl.a. af Gedser Fuglestations bidrag til DOF's Fugleåret 2022, som her primo december lige er udkommet.

Som det første er det vigtigt, at FSU/DOF fastlægger, hvad vi ønsker at opnå ved på fuglestationerne at gennemføre standardiseret træktælling, fangst (med ringmærkning) og andre former for dataindsamling. Indholdet og konklusionerne i dette notat er baseret på de mål, som omtales herunder. Hvis FSU/DOF vælger at have andre mål, vil det også munde ud i andre anbefalinger.

1. DOF's mål for de mangeårige dataindsamlinger ved fuglestationerne

Det vigtigste mål er, at fuglestationerne indsamler data, som kan anvendes til og bliver anvendt til at følge ændringer over en længere årrække.

- Især ændringer i antal
- Men også ændringer i fx fænologi (Hvornår passerer trækket?)

Løbende kvalitetssikring af indsamlede data

Både fra Blåvand og Gedser har vi erfaringer med, hvor vanskeligt og tidskrævende det er at bearbejde ældre data, fordi de ikke overholder de behov for dataindsamling og -registrering, der faktisk er nu.

Årsrapporter og løbende datakontrol året igennem er nødvendigt

Når vi som på Gedser Fuglestation laver årsrapporter for både træktælling og fangst (ringmærkning), opdages sådanne fejl og mangler og meget kan rettes til, så korrekte og anvendelige data ligger klar til kommende langsigtede analyser.

Når nye træktællere og ringmærkere kommer til, er det også vigtigt straks at kontrollere de data, de indtaster, og få dem til at rette til, så data overholder standarderne.

Baggrund for at nævne behovet

Dette punkt er bl.a. taget med, fordi jeg i øjeblikket hjælper DOF med at bearbejde de data, som foreningen har indsamlet i Ghana 2009-23. Havde man fra starten gjort sig klart, hvilke data der skulle komme ud af feltarbejdet, og havde man løbende og i det mindste efter hver feltsæson kontrolleret og om muligt korrigeret de indsamlede data, ville et meget bedre datagrundlag kunne være opnået. Det har DOF bestemt ikke gjort i Ghana. Man har skiftet optællingsmetode fra Punkttælling til Linjetaksering undervejs. Man har ikke talt helt de samme steder. Man har ikke indsamlet data om træforekomster helt de samme steder som fugleforekomster osv. Og det viser sig først nu.

2. Oprindelig fastlæggelse af standarder for dataindsamling

Både ved Blåvand og Gedser og ved andre fuglestationer har man gjort sig nogle overvejelser og lavet nogle forsøg i forbindelse med fastlæggelse af standarder for dataindsamling.

Ved Blåvand har man fx erfaring for, at fugletrækket går i stå tre timer efter solopgang, hvorfor der tælles fra solopgang og tre timer frem. Man registrerer i DOFbasen med "ture" i halv(?) -times intervaller. Standardperioder er fastsat efter erfaringer med, hvornår på året trækket foregår.

Ved Gedser har man valgt at tælle fra en halv time før solopgang og fem timer frem. Ved Gedser kan der godt være træk hele dagen igennem. De fem timer blev fastsat ud fra, hvor mange timer vi mente, man kunne få træktællerne til at registrere. Man registrerer i DOFbasen med en "tur" = Standardtid omfattende alle fem timer. Resten registreres som ekstratid. Standardperioden er fastsat efter erfaringer med, hvornår på året trækket foregår. Derfor fortsætter den helt til 20. december. Ved årsrapportering omregnes til, at der er udført træktælling alle dage i standardperioden med i netop 5 timer.

Ved Falsterbo registreres for solopgang til klokken 14. Ved Hyllekrog registreres fra lidt før solopgang til observatøren synes, at trække er slut. Det kan godt i alt blive til både 10 og 16 timer pr. dag.

For ringmærkningen har man ved Gedser valgt, at standarden er fra en halv(?) time før solopgang og fem timer frem med mindst 60 meter net. Ved årsrapportering omregnes til, at der er udført ringmærkning alle dage i standardperioderne med netop 60 meter net.

3. Mulige ændringer

Standarderne kan laves om på flere måder. Her nævnes blot nogle eksempler.

Ændring af antal timer og tidspunkt på dagen

Analysen fra Gedser tyder på, at vi stadig kunne få tilstrækkeligt præcise data til at kunne følge de flerårige ændringer i antal, fænologi m.m. selv om der:

- Kun blev ringmærket 1 timer om morgenen.
- Kun blev lavet træktælling 1-2 timer om morgenen.

Ændring af andelen af dage, hvor der foretages dataindsamling

Analysen fra Gedser tyder på, at vi stadig kunne få tilstrækkeligt præcise data til at kunne følge de flerårige ændringer i antal, fænologi m.m. selv om der:

- Kun blev ringmærket hver anden eller hver femte dag.
- Kun blev lavet træktælling hver tredje eller femte dag.

Ændring af tællemåden og artsprioriteringen

Sammenligning af træktælling ved Hyllekrog med forskellige tællemåder og personer har givet nogle resultater. Efter Gedsermetoden skal observatøren finde fuglene med håndkikkert/øjnene og kun bruge teleskopet til artsbestemmelse af allerede fundne fugle. Ved Hyllekrog søges og findes fuglene med ved hjælp af teleskoper. Det giver ret forskellige resultater.

Ved Gedser skal observatøren prioritere registrering af havtrækket højst, dernæst store landfugle og lavet småfugle. Det skyldes, at én observatør vanskeligt kan nå det hele, og at det er havtrækket, vi især kan bruge til noget. Hvis en træktæller i stedet fokuserer på småfugle og rovfugle, er resultaterne derfor ikke sammenlignelige.

Ændring af observationssted

Sammenligning af træktælling ved Hyllekrog og Gedser viste, at det ville være rimeligt at fortsætte forårstællingerne ved Gedser Odde, såfremt de ophører ved Hyllekrog. Paralleltællinger viste, at antallene er tilstrækkeligt ens de to steder.

Denne viden kan være relevant, fordi det i øjeblikket er uvist, om adgang til Gedser Odde fortsat vil være tilladt efter midten af 2024. Det håbes, at ejeren, Gedsersgård, finder en løsning sammen med Guldborgsund Kommune.

4. Konklusion

For at leve op til DOF's mål om mangeårige tidsserier af sammenlignelige data må konklusionen være:

- At det er vigtigst, at den enkelte fuglestation fortsætter med den standard, den har brugt hidtil.
- At ændring af den enkelte fuglestation standard, fordi nogen ønsker samme standard for alle fuglestationerne, vil give et afbræk i den flerårige tidsserie for den enkelte fuglestation.